

A chemia pártolóihoz!

Mióta a K. M. Természettudományi Társulat a magyar művelt közönség tudományos kivánalmait helyes érzéssel felismerte, általános természettudományi irodalmunk örvendetes lendületnek indult. A Társulat e közérdekű működésén kívül törekedett tagjainak szűkebb köreiből a szorosabb értelemben vett szaktudomány fejlődését és irodalmát is előmozdítani. E végből rendezte kezdetben a szaküléseket, melyek később a szakértekezletekké alakultak. E szakértekezletek ma már általában oly eleven munkásságot fejtenek ki, hogy nemsokára egy-egy külön szakosztály alakulhat belőlök. Részünkről máris elérkezettnek látjuk az időt arra, hogy a kémiai szakértekezlet kémiai szakosztálya alakuljon s munkássága főképpen a hazai szakirodalom szempontjából ne csak mint eddig szűkebb üléseken, hanem szélesebb körben, folyóirat kiadásával is fejlesztessék.

A kémiai szakosztály megalakulását, alúlirott indítványa alapján, a választmány előterjesztésére, immár a közgyűlés is jóvá hagyta, anyagi és erkölcsi támogatását elhatározta. Megvalósítása tehát most már hazai kemikusaink és tudománykedvelőink pártolásától függ.

Hazánkban már nagy számú tudományosan képzett kemikus működik; több czerre megy azoknak a száma, kik tanulmányaik végzésekor behatóbb kémiai szakképzésben részesültek és a kémia egyszerűbb módszereit életpályájuknál fogva a gyakorlatnak legkülönfélébb problémáira alkalmazzák. Csakhogy ők nagyobbára nemzeti géniuszunkhoz nem alkalmazott idegen irodalomra vannak utalva.

A magyar kémiai szakirodalom eddig igen kezdetleges töredékekből áll, őszintén szólva, még alig van; és ha fejlődését a véletlenségre hagyjuk, bizonyára még sokáig nem fog a kívánatos módon megerősödni. Pedig a helyes irányú kémiai irodalom az experimentális módszer hatalmának behatóbb ismeretét és ezzel a valódi tárgyilagos gondolkodás elterjedését nagy mértékben van hivatva a tudományos gyakorlatnak csaknem minden ágában fejleszteni. Főlősleges bővebben fejtegetnünk, mily nagy hiányt pótolna ez a szakirodalom azon nagyszámú gyakorlati pályákon, melyek a kémianak közvetlen alkalmazása nélkül feladatukat egyáltalában

meg nem oldhatják. Közmivelődési érdekeinknek és hazafiúi kötelességünknek vélünk tehát megfelelni, mikor a Természettudományi Társulat kebelében működő kémiai és ásványtani szakértekezletet e Társulatnak bizonyos határon belül autonóm kémiai szakosztályává óhajtjuk átalakítani. E szakosztályban a hazai chemikusok külön bizottság vezetése alatt *autonom* módon tárgyalják mindazon ügyeket, melyek a kémiai működés terén hazánkban felmerülnek, szakelőadásokat tartanak és gondoskodnak arról, hogy a Természettudományi Társulatnak közérdekű működését a kémia terén előmozdítsák.

A kémiai szakosztálynak azonban legfontosabb feladata egy olyan magyar kémiai folyóirat megindítása, mely a mellett, hogy a szakchemikusok közlönye, fő feladatául tűzi ki, hogy a kik pályájoknál fogva kémiai kiképeztetésben részesültek és azt a gyakorlat terén alkalmazzák, a tudomány újabb haladásainak könnyen hozzáférhető módon való asszimilációjával, tudományos színvonalukat emeljék. Különös gondot kíván e szakfolyóirat arra fordítani, hogy a gyakorlatnak különféle terén a kémiával foglalkozókban kedvet ébresszen a tudományos gyakorlatnak intenzív megvalósítására, hogy ez irányban az érdeklődést felköltse és lehetőleg fokozza. Hazai legkiválóbb szaktudósaink, alulírott felkérésére, írói közreműködésüket a folyóirat létesítése esetében kivétel nélkül készséggel felajánlották.

A létesítendő folyóirat címe »*Magyar kémiai folyóirat*« lesz, mely havonként egyelőre két ívnyi terjedelemben jelenne meg; az egyik ív tenné a szoros értelemben vett folyóiratot, a másik pedig melléklet alakjában csatolhatnák hozzá. Tartalmuk a következő:

Az első ív rovatai:

1. Önálló kisebb eredeti kémiai dolgozatok, melyek a kémiai szakosztálynak havi ülésein előadattak. Ezek oly modorban közöltetnek, hogy az egyes cikkeket ne csak a speciális szaktudós, hanem a gyakorlat tudományosan képzett embere is megértse, és tartalmukat esetleg értékesíthesse.

2. Minden hazai kémiai dolgozatnak, melyek más helyen (pl. az akadémiában, a természettudományi társulat pályamunkáiban, doktori disszertációkban, gyógyszerészeti vagy technikai, mezőgazdasági lapokban, vagy más folyóiratokban) jelentek meg, rövid kivonatos ismertetése, esetleg legalább címének, a megjelenés helyének, idejének és a szerzőnek szabatos megjelölése.

3. Korszakot alkotó bel- vagy külföldi kémiai felfedezéseknek vagy vizsgálatoknak kivonatos ismertetése; ezek vonatkozhatnak az újabb és az igen fontos régiebb dolgozatokra is.

4. Ugyanily értelemben felfogva a nagyobb fontosságú chemiai kézikönyveknek vagy monografiáknak rövid ismertetése, a cím, terjedelem és áruk megjelölésével, különös tekintettel hazai tankönyv-irodalmunkra.

5. Egy vegyes rovat, mely többek közt a szakosztály tagjaitól vagy az előfizetőktől a szerkesztőséghez intézett kérdések felvilágosítására is szolgál.

A melléklet címén megjelenő második ív nagyobb terjedelemben és összefüggőleg, a mennyiben lehetséges rendszeresen, speciális részeit fogja tárgyalni részint a tiszta tudománynak, részint egyes alkalmazott ágainak. Ezek úgy lesznek szerkesztve, hogy hazánkban a chemiával foglalkozó gyakorlati szakemberek (gyógyszerészek, orvosok, technikusok, természettudományi tanárok és tanítók, fotografusok, továbbá a mezőgazdák stb.) közvetlenül értékesíthessék elméleti képzettségük növelésére, vagy tudományos gyakorlatuk céljaira.

A melléklet íve folyó lapszámmal lesz ellátva, és az évfolyam végén egy 12 ívet tevő önálló kötetet fog alkotni. A melléklet számára az első 6 évi ciklusban a következő tárgyak vannak kiszemelve:

1. A kvalitatív chemiai analízis módszereinek vázlata.
2. A kvantitatív analízisnek legfontosabb és legmegbízhatóbb módszerei, példákön felvilágosítva.
3. A magyar gyógyszerkönyv chemiai részének fejtegetése.
4. Bevezetés a chemiai kísérletezés technikájába, a legegyszerűbb eszközök felhasználásával.
5. Az eddig megjelent összes magyar chemiai dolgozatoknak rövid ismertetése és bibliográfiája.
6. A kereskedelem, a technológia, a mezőgazdaság és az egészség-tan terén nálunk használatban levő, és a chemiai szakosztálytól elfogadandó chemiai módszerek leírása.

A későbbi évek mellékleteinek tárgyaúl a többek közt javaslatba vannak hozva:

7. A legfontosabb chemiai készítmények előállítása.
8. A chemiai újabb elméletek ismertetése, a rokonságtan, elektrolytes disszociáció stb.
9. Speciális chemiai módszerek: spektrumanalízis, térfogatos analízis, elektrolytes analízis, kolorimetrikus módszerek.
10. A chemia kísérleti tanítása elemi fokon, különös tekintettel a gyógyszerészgyakornokokra és az orvsnövendékek kezdő gyakorlataira, meg az elemi iskolai képzőintézetek tanítóira.
11. A fény chemiai hatása (Photochemia).
12. A mesterséges trágya kérdése.

13. Az organikus chemia újabb fejlődése.
14. A chemia történetének rövid vázlata.
15. A chemiai világirodalom fő termékeinek ismertetése és felhasználásának módja.
16. Az önálló chemiai kutatás módszerei egyes egyszerű példákön bemutatva.
17. A chemiai technológia egyes részeinek újabb haladásai tekintettel a magyar chemiai iparra.
18. Az erjedés chemiája, annak gyakorlati fontossága, tekintettel a hazai szeszgyártásra.
19. A magyar gyógyszerészet története.
20. A törvényszéki chemia legfontosabb módszerei.
21. Az ásványvizek és az ivóvizek chemiai vizsgálásának módszerei.
22. A kátrányfestékek főbb fajainak ismertetése stb.
23. A kohászat állapota, különös tekintettel Magyarországra.
24. A thermochemia és az égés tünetenyei az újabb fel-fogásban.
25. A gyógyítás gyakorlatában bevált újabb chemiai készit-ményeknek ismertetése.
26. Az eddig ismert fontosabb hazai ásványoknak chemiai maga-viselete és összetétele stb.

Ez úton a szakosztály tagjai és az előfizetők néhány év folya-mán olcsó módon egy kis chemiai könyvtárra tesznek szert. Ennek azért volna különös fontossága, mert föltehető, hogy havonként egy-egy ívet az elfoglalt gyakorlat embere is könnyen áttanulmányoz-hat, és így a kötetek nemcsak a könyvtárban volnának meg, hanem tulajdonosuknak szellemi kincsévé is válnának. Ezt biztos módnak tekintjük arra, hogy hazánkban a szaktudományi tevékenység érzéke nagyobb körökben is kifejlődjék. Ezután remélhetjük, hogy idővel a kis keretben megindult folyóirat mindinkább nagyobb terjedelmű, és lassanként szigorúan tudományos természetűvé fejlődhetik ki.

A vállalat sikerének biztosítékául, törekedni fogunk, hogy a folyóirat tartalma helyesen legyen megválasztva, és a mi fő, rövi-den és az előfizetők kívánalmaihoz képest világosan és értékesíthető módon legyen megírva. E hazai nagy közművelődési érdek meg-valósítása végelemzésben tehát a természettudományi társulat és az orsz. gyógyszerészeti egyesület hathatós segítségével kívül főképen attól függ, hányan karolják fel és miképen támogatják az ügyet.

Tisztelettel felkérjük azért a hazai *szakchemikusokat*, első sorban pedig a hazai *gyógyszerészeket és orvosokat*, továbbá a chemiával foglalkozó *technikusokat*, a természettudományokat művelő *tanárokat*,

a chemiának a *mezőgazdasággal vagy a fotografálással* foglalkozó kedvelőit, végül általában a *természettudományok pártolójának azon lelkes tagjait*, kik az ügy iránt érdeklődnek, hogy a mellékelt aláírási iven mennél több előfizetőt szíveskedjenek gyűjteni a megindítandó »*Magyar chemiai folyóirat*« számára a következő módozatok szerint:

1. A Magyar chemiai folyóirat alapítói azok, a kik egyszer mindenkorra legalább 100 frtot (200 koronát) készpénzben vagy névértékű papirokban adományoznak létesítésére, melyért élethossziglan egy példányát kapják. Azok az alapítók, kik nagyobb összeget adományoznak, ezzel arányosan több példányra is tarthatnak számot. Ha bármiféle okból a folyóirat megszűnnék, azon alapítóknak, a kik azt követelnék, a Társulat az alapított tőkét kamatok nélkül visszafizeti.

2. Rendes előfizetők a K. M. Természettudományi Társulatnak azon tagjai, kik a folyóíratra évenként 3 frtot (6 koronát) fizetnek.

3. *A folyóírat egy évfolyamának bolti előfizetési ára 5 frt.*

Az ekként befolyt összegeket a K. M. Természettudományi Társulat pénztára »chemiai alap« czímén külön kezeli és jövedelmét a chemiai szakosztály bizottságának, illetőleg a folyóírat szerkesztőségének rendelkezésére bocsátja.

Az alapító és rendes előfizetők azonkívül, hogy a folyóíratot megkapják, részt vehetnek a chemiai szakosztály havi ülésein, s autonóm ügyeiben, a mennyiben a K. M. Természettudományi Társulatnak tagjai, szavazatjok is van.

Az aláírási lapok, vagy pedig egyszerűen az aláírt összegek 1894 április 30-ikáig küldendők be a K. M. Természettudományi Társulat titkári hivatalába.

Ha e felhívásunkra legalább 500 előfizető jelentkezik, az előmunkálatok befejezésével, a »Magyar chemiai folyóíratnak« 1895—1900 első ciklusa 1895 januárius havában indul meg.

Budapest, 1894 januárius 25-ikén.

THAN KÁROLY,

az ásványtani és chemiai szakértekezetből
kiküldött bizottság elnöke.